

Recenzja rozprawy doktorskiej
Biuro ds. Postępowań Doktorskich poza Szkołą Doktorską
UPJPII w Krakowie

Imię i nazwisko kandydata: mgr **Małgorzata Więczkowska**

Tytuł rozprawy doktorskiej: **Propozycje okultystyczne dla dzieci we współczesnych mediach jako wyzwanie wychowawcze**

Promotor: ks. prof. dr hab. **Andrzej Zwoliński**

Recenzent: dr hab. **Mirosław Z. Babiarz**, prof. ucz.

1. Wartość naukowa rozprawy

a. Oryginalność badań:

Współczesnym świat trudno wyobrazić sobie bez mediów: zarówno tradycyjnych (prasa, radio, telewizja), jak i tych elektronicznych (Internet, komputer, smartfon). Media obecnie odgrywają w naszym życiu istotną rolę i pełnią różne funkcje. Oczywistym jest, że korzystanie z nich daje nam wiele korzyści, ale może też być obarczone negatywnymi konsekwencjami, z których, niestety młodzi ludzie nie zawsze zdają sobie sprawę.

Zarówno tradycyjne jak i elektroniczne media, mają bardzo duży wpływ na różne obszary naszego życia. Rozumienie tego wpływu i jego mechanizmów powoduje, że możemy korzystać z nich bardziej świadomie. W tym kontekście praca mgr Małgorzaty Więczkowskiej wpisuje się bardzo dobrze. Autorka w swoich poszukiwaniach badawczych podjęła problematykę o ile ciekawą to i bardzo trudną a zarazem potrzebną. Świat okultyzmu, propozycje działań okultystycznych, propozycje doświadczania czegoś „innego i magicznego” stały się już niemal codziennością. Niestety, trzeba podkreślić to bardzo wyraźnie, przenikają na dobre do świata tego realnego jak i medialnego młodych ludzi. Biorąc po uwagę potrzebę lepszego poznania „groźnego przeciwnika” podjęty temat przez Doktorantkę należy uznać za bardzo ważny. W mojej ocenie oryginalność badań zaproponowanych przez mgr M. Więczkowską polega na wielostronnej eksploracji zagadnienia z uwzględnieniem rodziny, szkoły, Kościoła oraz ludzi nauki.

b. Wartość naukowa rozdziałów:

Każdy z sześciu rozdziałów stanowi swoistą wartość, która przekłada się na ocenę całej recenzowanej pracy. Rozdział I (s. 19-22) to przegląd pedagogicznych koncepcji dzieciństwa. Został opracowany na podstawie dostępnej literatury przedmiotu. Oczywiście dobór literatury jest zawsze kwestią subiektywną. Ja proponowałbym aby w nurt rozważań o dzieciństwie skorzystać również z dorobku prof. Bożeny Matyjas oraz prof. E. Jarosz. W rozdziale drugim (s. 102- 184) Doktorantka zajęła się

opisem dziecka jak współczesnego użytkownika mediów. Analizując literaturę przedmiotu oraz wybrane projekty badawcze (m.in. Instytutu Matki i Dziecka, francuskiego Instytutu Zdrowia i Badań Medycznych, WHO) przybliży czytelnikowi statystyki dziecięcej konsumpcji mediów, główne kierunki rozwoju mediów, rodzinne korzystanie z mediów, modele propagowania treści dla dzieci. Rozdział dość starannie przygotowany. Uwadze poleciłbym jeszcze prace prof. Jacka Pyżalskiego, które być może będą przydatne do dalszych analiz zgłębianej problematyki. Rozdział trzeci zawarty na stronach 185 do 262 składa się z treści psycho-pedagogicznych odnoszących się do wychowania medialnego. Ma podobną budowę do pozostałych rozdziałów. Składa się z 5 podrozdziałów zasadniczo tematycznie, ułożonych od szczegółu do ogółu. PO istotnym wprowadzeniu w tematykę mediów jako dodatkowej formy edukacji, poprzez określenie dziecka jako odbiorcy a skończywszy na problematyce uzależnienia medialnego. Nie wnoszę większych zastrzeżeń do jego budowy i treści. Rozdział IV (s. 263-418) zawiera omówienia związane z praktykami okultystycznymi, analizy konkretnych tekstów (m.in. książki Harry Potter). Doktorantka dokonuje swoistego rodzaju retrospekcji wracając się ubiegłego wieku i wskazując na źródła działań okultystycznych. „Oprowadza” czytelnika przemierzając omawianie zagadnienia od działań historycznych do teraźniejszości. Dość dobrze radzi sobie z łączeniem treści. Płynnie przechodzi między granicami czasu jak i przy omawianiu treści badań innych badaczy i swoich spostrzeżeń. Wybrane zagadnienia dodatkowo zobrazowała stosownymi rysunkami. Kolejny rozdział, piąty, (s. 418-523) zawiera omówienia związane ze skutkami zagrożeń związanych z występowaniem okultyzmu w mediach. Nie wnoszę do niego uwag krytycznych. Ostatni, rozdział VI (s. 524-557) stanowi bardzo wartościową część pracy, zawiera bowiem wnioski pedagogiczne z analizy przeprowadzonych badań. Jego zawartość skupia się m.in. na roli rodziny w wychowaniu młodego człowieka, szkole jako instytucji wpierającej troskę o rodzinę, nauczaniu kościoła oraz rolę środowiska naukowego w zakresie podejmowanej przez Doktorantkę problematyki. Treści zawarte w poszczególnych podrozdziałach odzwierciedlają ich tytuły. Pracę wieńczy zakończenie, w którym Doktorantka zawarła wnioski. Po lekturze całej pracy nasuwa mi się spostrzeżenie odnośnie do nazewnictwa rozdz. VI i zakończenia (w którym de facto mamy przedstawione wnioski).

2. Wartość merytoryczna rozprawy

Doktorantka dość dobrze wprowadza czytelnika w tematykę w części teoretycznej. W swojej pracy badawczej wykorzystuje metodę krytycznej analizy materiałów źródłowych oraz metodę analityczno-syntetyczną. Po zapoznaniu się z założeniami pracy oraz z jej treścią, mogę stwierdzić, że był to dobry wybór. Opracowanie/Materiał o charakterze przeglądowym o czym pisze sama Autorka na s. 561 niniejszej dysertacji. Dobrze jednak, że podejmuje się interpretacji swoich spostrzeżeń badawczych na tle innych autorów. Sformułowane wnioski

z przeprowadzonych badań dość delikatne, świadczące o dużej ostrożności Doktorantki w ferowaniu „wyroków” na podstawie własnych dociekań naukowych. W późniejszych etapach pracy zachęcam do większej stanowczości w wypowiedzaniu własnego zdania w eksplorowanym obszarze.

3. Poprawność redakcyjna rozprawy

Rozprawa składa się z sześciu rozdziałów, wstępu, wykazu skrótów, zakończenia właściwych spisów oraz bibliografii. Łącznie 642 strony maszynopisu, co stawiadość potężne wyzwanie dla czytelnika. Pod kątem graficznym, estetycznym i edytorskim praca została opracowana na wysokim poziomie i zasługuje na uznanie. Oczywiście, jak w każdej pracy zdarzają się małe potknięcia redakcyjne i językowe. I tak np., Autorka wymieniając pytania, na które szukała odpowiedzi zapomina o znaku zapytania na końcu tegoż pytania (s. 10). Sam układ i styl pracy są dla mnie czytelne i przejrzyste (choć w tak rozbudowanym wstępie dałbym śródtytułu dla polepszenia czytelności tekstu). Dodatkowa pomoc dla czytelnika stanowią wykaz skrótów (s.5-7), słowa kluczowe (s.1) oraz abstrakt (s.1). Bibliografia (s.563-642) bardzo bogata, różnorodna, dobrze przygotowana. Podzielona na: 1. Źródła: dokumenty Kościoła (s. 563-568), literatura przedmiotu (s.568-618), literatura uzupełniająca (618-636), netografia (s. 636-640) oraz filmy i gry komputerowe (641-642).

4. Uwagi krytyczne

W recenzowanej pracy zabrakło mi wyraźnie, wydzielonego rozdziału metodologicznego, który pięknie wyeksponowałby metodologiczne podstawy badań własnych Doktorantki (oczywiście, to co potrzeba, z punktu widzenia metodologicznego, znajdujemy we wstępie pracy (s. 8-17), więc nie czynię w ten sposób zarzutu o brak podstaw metodologicznych pracy).

5. Ocena końcowa:

Pomimo zaznaczonych w recenzji uwag krytycznych Autorce dysertacji doktorskiej udało się w znacznym stopniu przedstawić w pracy złożoność problematyki związanej ze współczesnymi mediami i ich okultystycznymi propozycjami dla dzieci. Analiza jakościowego materiału badawczego pozwoliła ukazać złożoność problemu zarówno w sensie pedagogicznym, socjologicznym jak i teologicznym. Oczywiście należy pamiętać, że wyniki takich badań i wnioski z nich płynące odnoszą się wyłącznie do badanej próby (zjawiska, sytuacji) i nie upoważniają do uogólnień. Niemniej jednak, uzyskane rezultaty badawcze wyznaczają kierunek do podjęcia dalszych poszukiwań teoretycznych i empirycznych i mogą stanowić cenne źródło poznania dla praktyki pedagogicznej. Zatem zachęcam Autorkę dysertacji do dalszych eksploracji w tym zakresie.

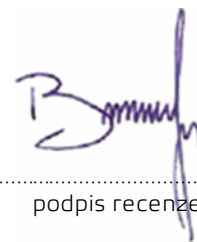
6. Pytania do dyskusji:

1. Jakie rozwiązanie systemowe zaproponowałaby Pani do wprowadzenia w polskiej szkole, telewizji, generalnie mediach aby zapobiegać lub minimalizować stuki promowanych treści okultystycznych wśród dzieci?
2. Czy uważa Pani, że tytuł rozdziału VI w Pani dysertacji mógłby zostać zmieniony/ powinien być zmieniony, aby jeszcze lepiej oddać jego treść? To samo dotyczy tytułu „Zakończenie”.

Ja, niżej podpisany stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska mgr **Małgorzaty Więczkowskiej** spełnia warunki określone w art. 13.1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65 poz. 595 z późn. zmianami) i wnioskuję do Rady Dyscypliny Nauki socjologiczne Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie o dopuszczenie mgr **Małgorzaty Więczkowskiej** do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Skarżysko-Kamienna, dnia 21 czerwca 2024 r.

.....
miejsce i data sporządzenia recenzji



.....
podpis recenzenta